

Skövde kommuns yttrande över remiss angående "Ett likvärdigt betygssystem" (SOU:2025:18)

Skövde kommun har givits möjlighet att yttra sig över ovanstående utredning och detta remissvar berör enbart skolformen kommunal vuxenutbildning (Komvux). Inom Skövde kommun har remissvaret framtagits efter diskussioner i Vuxenutbildning Skövdes ledningsgrupp.

Sammanfattning

Skövde kommun välkomnar att F-betyget tas bort och att betyg ska svara mot centralt innehåll, vilket främjar rättvisa och tydlighet. Vi ser möjligheter med nationella slutprov för likvärdighet men varnar för olikheter mellan gymnasie- och Komvuxstrukturer. En långsiktig och noggrann implementering är avgörande för att bevara pedagogisk kvalitet och den formativa bedömningen.

Skövde kommun framhåller att Komvux är en flexibel utbildningsform för vuxna med olika bakgrunder och behov, vilket utredningens betygsmodell riskerar att undergräva. Meritvärderingen bör inte enbart fokusera på högskolebehörighet, då utbildningen också syftar till personlig utveckling, demokratisk bildning och social inkludering. Att enbart prioritera möjligheten till högre studier kan skapa orättvisa för elever med olika förutsättningar. En rättvis bedömning måste ta hänsyn till utbildningens breda syften.

Övergripande synpunkter på ny betygsskala och nationella slutprov

Skövde kommun ser positivt på att det skarpa betyget F tas bort. Detta förtydligar att alla elever ska ges möjlighet att visa sina kunskaper och att bedömningen ska vara mer rättvis och nyanserad. Vi anser att detta är en viktig förändring som kan bidra till ett mer inkluderande och rättvist betygssystem.

Vi uppskattar även utredarens förslag att betygssättningen ska svara mot det centrala innehållet i kursplanerna, snarare än mot generella betygskriterier. Detta kan göra bedömningen tydligare och mer konkret för både elever och lärare samt stärka kopplingen mellan vad eleverna ska kunna och vad de faktiskt bedöms utifrån.

Remissyttrande

Datum: 2025-06-09 Diarienummer: KS2025.0186-9 Handläggare: Johan Strömberg

Skövde kommun tror också att utvecklingen mot kalibrering av betyg mot en nationell standard kan bidra till att skapa större likvärdighet mellan skolor och regioner, vilket är en viktig grund för ett rättvist och tillförlitligt betygssystem.

Tanken på nationella slutprov kan också vara en väg mot mer likvärdiga betyg och en kvalitetslyft för yrkeskunnandet. Dessa prov kan fungera som ett verktyg för att säkerställa att elevernas kunskaper bedöms rättvist oavsett vilken skola de går på och att betygssättningen stämmer överens med riket. Även om Skövde kommun ser att det finns fördelar med nationella slutprov delar vi inte utredningens förslag på hur detta ska organiseras för Komvux.

Vi ser stora risker med att nationella slutprov i Komvux ska genomföras på samma sätt och samma tider som i gymnasieskolan eftersom det är två olika skolformer med helt olika struktur. Gymnasieskolan utgår från terminer med fasta läsår medan Komvux utgår från individens behov och förutsättningar med hög grad av flexibilitet och verksamhet som bedrivs hela året.

Vi ser också risker med att införandet av nationella slutprov kan innebära en risk för att den formativa bedömningen minskar, eftersom fokus kan senareläggas till slutresultatet på bekostnad av den kontinuerliga återkopplingen och utvecklingen av eleverna. Det är därför av yttersta vikt att dessa prov utformas på ett sätt som kompletterar den formativa bedömningen snarare än att ersätta den, för att säkerställa att den pedagogiska kvaliteten och individens utveckling inte äventyras.

Slutligen vill vi understryka att det är viktigt att de förändringar som beslutas implementeras inom en tillräckligt lång och genomtänkt tidsperiod. En alltför kort implementeringsperiod riskerar att skapa osäkerhet och försvåra för skolor och lärare att anpassa sina arbetsformer på ett hållbart sätt. Därför är det viktigt att ge tillräckligt med tid för kompetensutveckling och för att systemen ska kunna integreras på ett kvalitativt sätt.

Utredningens effekter för Komvux som skolform

Komvux spelar en viktig roll i det svenska utbildningssystemet genom att erbjuda möjligheter för vuxna att komplettera sin utbildning, förbättra sina yrkeskunskaper och vara en del av nationell och regional kompetensförsörjning. Komvux uppdrag är att utgå från den enskildes förutsättningar och behov. Elever på Komvux har, till skillnad från gymnasieskolans elever, varierande bakgrunder och livssituationer, och dess flexibilitet är en av dess största styrkor. Skövde kommun (Vuxenutbildning Skövde) menar att utredningens förslag för Komvux utgår från behoven och förutsättningarna i gymnasieskolan, vilket inte alltid överensstämmer med Komvux unika uppdrag och skolform. Att tillämpa utredningens förslag av betygsmodell på

Komvux riskerar att underminera denna flexibilitet och de specifika behov som elever i Komvux har.

Meritvärderingsmodell för Komvux

Skövde kommun menar att betygsutredningens förslag för meritvärdering för komvuxelever i allt för stor del fokuserar på bedömningarnas funktion i relation till möjligheten att söka till högre utbildning. Även om detta är en viktig aspekt, innebär ett ensidigt fokus på högskolebehörighet att andra viktiga aspekter av utbildningens samhällsroll och individens utveckling förbises.

Utbildning på Komvux är mångfacetterat. Förutom att förbereda elever för vidare studier, ska den även främja personlig utveckling, demokratisk bildning, yrkeskompetens och social inkludering. Att betona förutsättningar för högre utbildning riskerar att förminska dessa aspekter och att betona en ensidig meritbaserad syn på kompetens, där andra värden och mål marginaliseras.

Skövde kommun anser också att utredningens fokus på att endast möjliggöra tillträde till högre utbildning genom nationella slutprov för komvuxelever, kan leda till att elever med olika bakgrund, erfarenheter och inlärningssätt marginaliseras. Det kan skapa ett system som premierar de elever som är mest förberedda för högre utbildning, medan andra grupper - till exempel personer med funktionsnedsättningar eller elever från socioekonomiskt utsatta miljöer - riskerar att bedömas orättvist eller marginaliseras.

Rättvisa mellan utbildningsformer

En central utgångspunkt för ett rättvist betygssystem är att varje elev ska bedömas utifrån samma krav och förutsättningar, oavsett utbildningsform. Komvux, som ofta omfattar vuxenstuderande med varierande bakgrund och erfarenheter, möter unika utmaningar när det gäller att tillämpa ett standardiserat system. Utan tillräcklig hänsyn till dessa skillnader riskerar man att skapa ojämlikhet, där vuxenstuderande inte erhåller samma möjligheter till rättvis bedömning och erkännande av sina kunskaper som gymnasieungdomar.

Skövde kommun (Vuxenutbildning Skövde) anser inte att utredningens förslag möjliggör en bedömning som reflekterar komvuxelevernas individuella förutsättningar och behov.

Utredningens förslag gällande Komvux

13.3 Meritvärdering i Komvux på gymnasial nivå

(Ett likvärdigt betygssystem Volym 1 s 580)

I kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska meritvärden beräknas enbart utifrån en elevs genomförda nationella slutprov. Det ska införas nationella slutprov i samma ämnen som i gymnasieskolan.

Skövde kommun avstyrker förslaget.

Ett av de centrala argumenten mot utredningens förslag om fasta tider för slutprov är att dessa inte är anpassade till den verklighet som råder inom Komvux. Eftersom vuxenstuderande ofta startar och avslutar sina kurser kontinuerligt under hela året, skapas en mängd praktiska och pedagogiska hinder när slutprov ska genomföras enligt fasta tider.

Skövde kommun menar att utredningens förslag gör att lärarens bedömning i praktiken kan förlora sin betydelse för elevens framtida möjligheter. Om antagningssystemen inte tar hänsyn till det lärarbedömda betyget, kan det leda till att elever saknar motivation att prestera så bra som möjligt i ämnena. Det kan bli en "läxjobbssituation" där elever bara gör det nödvändiga för att klara kursen, snarare än att sträva efter att förstå och utvecklas inom ämnet. Detta påverkar i sin tur kvaliteten på undervisningen negativt, eftersom elevernas motivation för att arbeta hårt och aktivt delta i läroprocessen minskar när deras ansträngningar inte längre har någon koppling till deras framtida möjligheter. Lärare riskerar att möta elever som inte känner någon direkt belöning eller erkännande för sina insatser, vilket kan urholka arbetets pedagogiska värde.

Att enbart fokusera på resultat i nationella slutprov begränsar möjligheten för lärare att ta hänsyn till individens hela kompetensbild. Komvux betonar vikten av att kunna göra helhetsbedömningar, särskilt för vuxna elever som ofta har bredare erfarenheter än yngre.

13.3.2. Provgenomförande

(Ett likvärdigt betygssystem Volym 1 s. 586)

Nationella slutprov som ska genomföras i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska genomföras samtidigt som de nationella slutproven genomförs i gymnasieskolan under en provperiod i slutet av gymnasieskolans vårtermin. Nationella slutprov ska även ges en gång på hösten för elever i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

Komvux bygger på flexibilitet och kontinuerlig utbildning utan fasta terminer. Elever kan snabbt påbörja och avsluta kurser. Utredningens förslag att samma nationella slutprov ska användas som i gymnasieskolan, vid samma tillfällen riskerar att kraftigt minska Komvux flexibilitet. Det innebär att elever kan tvingas vänta i flera månader på att kunna examineras, vilket motverkar Komvux syften. Fasta provtider tvingar elever att anpassa sig till scheman som inte passar deras individuella studieplaner eller arbetslivssituation.

Om en elev inte kan genomföra slutprov vid den fasta tiden kan det innebära att denne tvingas vänta till nästa omgång, vilket kan fördröja elevens möjlighet att få slutbetyg och därmed påverka dennes framtida studie- eller arbetsmöjligheter. Detta skapar en orättvis situation där elever som av olika skäl inte kan delta vid den fasta provtiden hamnar i en ogynnsam position.